NOVO UREĐENJE REVIZIJE

Priručnik za polaznike/ice

Izrada obrazovnih materijala:

Doc.dr.sc. Marko Bratković,
Pravni fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Dragan Katić,
Vrhovni sud Republike Hrvatske

Zagreb, prosinac 2019.

Copyright 2019.

Pravosudna akademija

Ulica grada Vukovara 49, 10 000 Zagreb, Hrvatska

telefon 00385(0)1 371 4540 faks 00385(0)1 371 4549 www.pak.hr

SADRŽAJ

1. Uvod 4
2. Ustavna zadaća Vrhovnog suda i javna funkcija revizije 5
3. Prijedlog za dopuštenje revizije 7
4. Postupanje s prijedlogom za dopuštenje revizije 10
5. Odlučivanje o prijedlogu za dopuštenje revizije 11
6. Revizija 14
7. Postupanje s revizijom 15
8. Odlučivanje o reviziji 16
9. Revizija dopuštena *ex lege* (čl. 382.a ZPP-a) 19
10. Revizija protiv rješenja 22
11. Zaključak 23
SAMOPROVJERA ZNANJA 25
12. Provjera znanja 25
13. Hipotetski slučajevi 28
14. Literatura 33

NOVO UREĐENJE REVIZIJE*

doc. dr. sc. Marko Bratković

1. Uvod

Jedna od ključnih izmjena predviđenih Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku[1] (dalje u tekstu: **Novela**[2]) **iz 2019.** godine odnosi se na uređenje revizije. Nove se odredbe o reviziji primjenjuju na sve postupke u kojima je drugostupanjska odluka donesena nakon 1. rujna 2019. (čl. 117., st. 4. Novele).

U Noveli je **revizija po dopuštenju** Vrhovnog suda postulirana kao temeljni tip revizije, a odlučivanje o njezinoj dopuštenosti odvojeno je od odlučivanja o njezinoj osnovanosti. Vrhovni sud će reviziju dopustiti ako ocijeni da je u prijedlogu za dopuštenje revizije određeno naznačeno pravno pitanje važno za odluku u sporu, ali i za osiguranje jedinstvenosti u primjeni prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi. Ako pak Vrhovni sud ocijeni da nije riječ o takvu pitanju, stranka reviziju uopće nije ovlaštena podnijeti. Svoju odluku o nedopuštenosti revizije Vrhovni je sud ovlašten tek sumarno obrazložiti.

Iznimno, u nekim je taksativno pobrojanim vrstama sporova **revizija *ex lege*** uvijek **dopuštena** te u tim slučajevima stranka ne treba najprije podnositi prijedlog za dopuštenje revizije, nego samo reviziju, kao i prije Novele. Vrijednosni i proceduralni kriterij, međutim, više nisu relevatni za dopuštenost revizije.

Nakon kratka pregleda polazišnih osnova za novo uređenje revizije, u tekstu je ususta vljeno[3] iznesena nova regulativa uz kratak osvrt na pojedine odredbe. S obzirom na bitne razlike među njima, revizija po dopuštenju i revizija obrađene su zasebno.

* Ovaj dio obrazovnih materijala izrađen je u okviru znanstvenog projekta *Novi hrvatski pravni sustav* Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

[1] Zakon o parničnom postupku (dalje u tekstu: ZPP), *Službeni list SFRJ*, br. 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 26/91, 34/91, 35/91; *Narodne novine*, br. 53/91, 91/92, 112/99, 117/03, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19.

[2] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Narodne novine*, br. 70/19.

[3] Redoslijed izlaganja, dakle, ne slijedi (uvijek) redoslijed zakonskih odredaba.

2. Ustavna zadaća Vrhovnog suda i javna funkcija revizije

Novo uređenje revizije u Noveli ZPP-a iz 2019. godine polazi od **ustavne zadaće Vrhovnog suda** da, kao najviši sud u državi, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni.[4] Ostvarenju te zadaće, naime, nije zbiljski doprinijela tzv. izvanredna revizija po dopuštenju žalbenog suda uvedena Novelom ZPP-a iz 2003. godine[5], između ostaloga, i stoga što županijski sudovi i Visoki trgovački sud mogućnost da protiv svojih odluka dopuštaju reviziju nisu (izdašno) koristili.[6]

Međutim, ni uređenje revizije iz Novele ZPP-a iz 2008. godine[7], a prema kojem je Vrhovni sud na temelju podnesenih revizija trebao probirati predmete važne za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, u praksi se nije pokazalo funkcionalnim, velikim dijelom i stoga što ni Vrhovni sud ni odvjetnici kao pretežiti sastavljači revizija nisu odgovarajuće odgovorili zadatku koji im je povjeren.[8]

Potvrđuje to i podatak da Vrhovni sud od 2015. godine ima godišnje u radu više od 20.000 revizijskih predmeta, od čega oko 70% neriješenih iz prethodnog razdoblja.[9]

Od 2016. godine više od 60% revizija o kojima u jednoj godini odlučuje Vrhovni sud bude odbačeno.[10] Odvjetnici uglavnom smatraju da je tomu tako jer se Vrhovni sud želi na lak način riješiti velika broja predmeta. Vrhovni sud, s druge strane, glavni razlog velika broja odbačaja revizija vidi u nedostatnoj kvaliteti odvjetničkih podnesaka.

Brojne su revizije, naime, odbačene jer su se u njima revidenti samo uopćeno pozvali na to da revizije podnose zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a nisu naznačili i

---

[4] Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14.

O ustavnoj zadaći Vrhovnog suda v. *amplius* Bratković, M., Što je važno pravno pitanje u reviziji? *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *vol*. 68, br. 5-6, 2018., str. 856 *sqq.*; Bratković, M., *Revizija po dopuštenju,* doktorski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 85 *sqq.*; Bratković, M., *De expensis non curat praetor supremus?* u: Šago, D. *et al*. (ur.) *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2017., str. 439 *sqq.*; Bratković, M., Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva, u: Rijavec, V. *et al*. (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2016., str. 326; Galič, A., Reshaping the Role of Supreme Courts in the Countries of the former Yugoslavia, u: Uzelac, A.; van Rhee, C. H. (ur.), *Nobody's Perfect. Comparative Essays on Appeals and other Means of Recourse against Judicial Decisions in Civil Matters*, Intersentia, 2014., str. 298 *sqq*.

[5] Zakon o izmjenama i dopunama ZPP-a, *Narodne novine*, br. 117/03.

[6] V. *amplius* Bratković, M., *Revizija po dopuštenju*, doktorski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 16 *sqq.*

[7] Zakon o izmjenama i dopunama ZPP-a, *Narodne novine*, br. 84/08.

[8] V. *amplius* Bratković, M., Što je važno pravno pitanje u reviziji? *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *vol*. 68, br. 5-6, 2018., str. 853 *sqq.*; Bratković, M., *Revizija po dopuštenju*, doktorski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 23 *sqq.*; Bratković, M., *De expensis non curat praetor supremus?* u: Šago, D. *et al*. (ur.) *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2017., str. 439 *sqq.*; Bratković, M., Reforma revizije u parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, *vol*. 17, br. 2, 2017., str. 82 *sqq.*; Bratković, M., Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva, u: Rijavec, V. *et al.* (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2016., str. 324 *sqq.*

[9] Usp. Izvješće predsjednika Vrhovnog suda o stanju sudbene vlasti za 2017. godinu iz travnja 2018. godine, str. 61 (www.vsrh.hr; posjećeno 1. listopada 2019.).

[10] Podatak pribavljen na Vrhovnom sudu RH.

određena pravna pitanja zbog kojih su ih podnijeli niti su izložili razloge zbog kojih bi ona bila važna za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.[11] Osim toga, Vrhovni je sud jasno odredio da nije dužan iz navoda revizije iznalaziti pravno pitanje zbog kojega je ona podnesena, već da je to dužna učiniti sama stranka, tim više što stranka u pravilu može reviziju podnijeti samo preko opunomoćenika koji je odvjetnik.[12]

S druge strane, praksa hrvatskih sudova nerijetko je neujednačena, a zbog prevelika opsega te loše sistematizacije teško pretraživa. Odluke Vrhovnoga suda često se iscrpljuju u navođenju činjeničnog supstrata i ponavljanju odgovora na već razjašnjena pravna pitanja služeći se formulacijama bez „dodane vrijednosti" kojom bi doprinosile pravnoj sigurnosti i razvoju prava.[13]

Osim toga, ni individualni interesi stranaka u situaciji kada je Vrhovnom sudu u prosjeku potrebno oko tri godine da riješi revizijski predmet (i to odbačajem u dvije trećine predmeta) ne mogu biti zadovoljeni, osobito ako se uzme u obzir da na Vrhovni sud svake godine stigne i oko tisuću predmeta (označenih signaturom *Rev-x*) u kojima je tužba podnesena prije deset ili više godina.[14]

U nama po pravnoj tradiciji bliskoj Sloveniji problem preopterećenosti Vrhovnog suda relativno je uspješno riješen uvođenjem revizije po dopuštenju 2008. godine.[15] **Novo uređenje revizije** u hrvatskom pravu stoga je **najvećim dijelom inspirirano slovenskim**. Ipak, na više se mjesta, često neopravdano, odstupilo od slovenskog uzora.

Cilj reforme revizije bio je, dakle, omogućiti Vrhovnom sudu ostvarivanje njegove ustavne zadaće. U povodu revizije po dopuštenju Vrhovni bi sud trebao donositi važne odluke s precedentnim učinkom, koje u činjenično i pravno poistovjetivim predmetima nižim sudovima služe kao vodilja. Na taj bi način ishod i budućih sudskih postupaka postao predvidljiviji, porasla bi pravna sigurnost građana te ugled Vrhovnog suda. U sastavu tog suda trebali bi, dakako, biti suci u stručnom i etičkom smislu vrijedni iskazana im povjerenja, sposobni odvagnuti mnogovrsne argumente u korist i protiv kakva rješenja i razumljivo ih iznijeti u svojim odlukama.[16]

Da bi mogao osiguravati jedinstvenost u primjeni prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni, broj predmeta o kojima Vrhovni sud meritorno odlučuje treba biti razmjerno malen. Odluke Vrhovnog suda u njima, kvalitetno obrazložene, trebaju biti javno dostupne i dobro poznate ne samo sudovima nego i odvjetnicima i studentima prava. Njihov bi sadržaj trebao služiti kao aktualizacija zakonskih pravila, njihova

---

[11] Npr. Rev-x-228/09-2 od 8. srpnja 2009. Katić, D., Zašto (opet) nove izmjene Zakona o parničnom postupku, u: Rijavec, V. *et al*. (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2016., str. 156.

[12] Npr. Rev-r-183/2009-2 od 29. travnja 2009.

[13] Bratković, M., Reforma revizije u parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, *vol*. 17, br. 2, 2017., str. 84 *sq.*; Bratković, M., Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva, u: Rijavec, V. *et al*. (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2016., str. 325 *sq*.

[14] *Ibid.*

[15] Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravdnem postopku (ZPP-D), *Uradni list RS*, br. 45/08. V. *amplius* Bratković, M., *Revizija po dopuštenju*, doktorski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 130 *sqq.*; Bratković, M., Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva, u: Rijavec, V. *et al*. (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2016., str. 319 *sqq.*; Galič, A., Za reformo revizije v pravdnem postopku, *Pravna praksa*, 2007., br. 43, str. 1–11.

[16] Bratković, M., Što je važno pravno pitanje u reviziji? *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *vol*. 68, br. 5-6, 2018., str. 857.

nadopuna odnosno pojašnjenje.

Zato bi prema novom uređenju revizije Vrhovni sud, na temelju zakonom okvirno definiranih kriterija, trebao **dopuštati revizije samo u predmetima važnima za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi**. U normativnom je smislu to vrlo slično uređenju revizije iz Novele ZPP-a iz 2008. godine, stoga će uspjeh reforme uvelike ovisiti o tome hoće li ovaj put Vrhovni sud uspjeti kreirati ujednačene odgovarajuće kriterije za ocjenu važnosti pravnih pitanja o kojima bi trebao odlučivati.[17]

U Noveli **javnoj** je **funkciji revizije** (promicanje i uspostava jedinstvenosti i predvidivosti u primjeni prava te njegov razvoj), dakle, **dana prednost** u odnosu na privatnu funkciju kakvu je ranije primarno imala (redovna) revizija dopuštena prema vrijednosnom, kauzalnom i proceduralnom kriteriju i koja po svom sadržaju nije bila drugo negoli ograničena žalba u povodu koje je Vrhovni sud kontrolirao zakonitost suđenja nižih sudova.[18]

Ipak, i u Noveli iz 2019., iz ne (posve) opravdanih razloga, propisan je određen broj sporova u kojima je revizija *ex lege* dopuštena i u kojima revizija ima primarno privatnu funkciju. Vrijednosni i proceduralni kriterij dopuštenosti revizije ipak su napušteni kao neprikladni za selekciju predmeta važnih za ostvarenje jedinstvenosti u primjeni prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.[19]

Važno je uočiti da su revizija po dopuštenju i revizija dopuštena *ex lege* međusobno bitno različite ne samo po funkciji nego i po svom sadržaju, razlozima podnošenja i postupku odlučivanja o njima. Njihovo supostojanje, pokazuje to i hrvatsko iskustvo s redovnom i izvanrednom revizijom, moglo bi izazvati konfuziju u vezi s tim kako ih treba sastaviti i kako o njima odlučiti.

3. Prijedlog za dopuštenje revizije

Prema novom uređenju revizije po dopuštenju stranka je, želi li inicirati odlučivanje Vrhovnoga suda, dužna najprije u roku od 30 dana od dostave drugostupanjske presude podnijeti prijedlog za dopuštenje revizije (čl. 387., st. 2. ZPP-a), a tek ako je Vrhovni sud dopusti, i reviziju u dodatnom roku od 30 dana koji se računa od dostave rješenja Vrhovnoga suda kojim je dopustio reviziju (čl. 382., st. 2. ZPP-a).[20]

---

[17] *Ibid.*

[18] Bratković, M., *Revizija po dopuštenju*, doktorski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 72 *sqq.;* Bratković, M., Reforma revizije u parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, *vol*. 17, br. 2, 2017., str. 85 *sq.*; Bratković, M., Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva, u: Rijavec, V. *et al*. (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2016., str. 322 *sq*.; Bobek, M., Quantity or Quality? Reassessing the Role of Supreme Jurisdictions in Central Europe, *The American Journal of Comparative Law*, *vol*. 57, br. 33, 2009., str. 40 *sqq*.; Jolowicz, J. A., The Role of the Supreme Courts at the National and International Level, u: Yessiou-Faltsi, P. (ur.), *The Role of the Supreme Courts at the National and International Level. Reports for the Thessalonik i International Colloquium, 21-25 May 1997*, Sakkoulas Publications, 1998., str. 37–63.

[19] Bratković, M., *Revizija po dopuštenju*, doktorski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2018., str. 72 *sqq.*; Bratković, M., Reforma revizije u parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, *vol*. 17, br. 2, 2017., str. 81 *sq.*

[20] Iako je zakonom propisano samo da revizija ne zadržava ovrhu presude protiv koje je izjavljena (čl. 384. ZPP-a), logično je da se nesuspenzivnost odnosi već i na prijedlog za dopuštenje revizije.

Prijedlog za dopuštenje revizije može se podnijeti zbog pravnog pitanja koje je važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi (čl. 385., st. 1. ZPP-a).

Budući da je riječ o novini u hrvatskom parničnom pravu, šteta što preciznijem normiranju sadržaja prijedloga za dopuštenje revizije nije posvećena veća pažnja. Iz zakonskih je odredaba moguće zaključiti da prijedlog za dopuštenje revizije, osim podataka koje mora imati svaki podnesak (čl. 106. ZPP-a), treba sadržavati

1) oznaku presude protiv koje se podnosi (čl. 350. i 399., st. 1. ZPP-a)

2) **određeno naznačeno pravno pitanje**[21] zbog kojeg stranka predlaže da joj se dopusti podnošenje revizije (čl. 385.a, st. 1. i čl. 387., st. 3., reč. 1. ZPP-a)

3) određeno izložene razloge zbog kojih stranka smatra da pravno pitanje iz točke 2) **važno za odluku u sporu**[22] **i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi**[23] (čl. 385.a, st. 1. i čl. 387., st. 3., reč. 1. ZPP-a)

4) potpis podnositelja prijedloga (čl. 350. i 399., st. 1. ZPP-a).

Prijedlog za dopuštenje revizije za stranku je u pravilu ovlašten podnijeti samo **odvjetnik** (čl. 91.a, st. 1. ZPP-a). Iznimno, prijedlog su ovlašteni podnijeti i stranka ili njezin opunomoćenik koji nije odvjetnik, ali samo ako imaju položen pravosudni ispit (čl. 91.a, st. 2. ZPP-a). U tom slučaju prijedlogu za dopuštenje revizije treba biti priložen i dokaz da stranka ili njezin opunomoćenik imaju položen pravosudni ispit. Može ga se priložiti i naknadno, najkasnije do isteka roka za podnošenje prijedloga. Dokaz o položenom pravosudnom ispitu nije potrebno prilagati ako je već podnesen sudu u istom postupku (čl. 91.a, st. 3. ZPP-a).

Ako se prijedlog za dopuštenje revizije podnosi zbog različite prakse viših sudova, stranka je uz prijedlog dužna dostaviti odluke sudova na koje se poziva ili ih određeno naznačiti (čl. 387., st. 3., reč. 2. ZPP-a).

Važno je istaknuti da je **o nekim pravnim pitanjima** (u određenim okolnostima) zakonom izrijekom **isključena mogućnost podnošenja prijedloga** za dopuštenje revizije. Prijedlog za dopuštenje revizije tako se uopće ne može s uspjehom podnijeti zbog postupovnopravnog pitanja koje se odnosi na apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka o relativnoj nadležnosti (3.) i ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica (čl. 385., st. 3. ZPP-a).

---

[21] "(…) da bi neko pravno pitanje bilo određeno naznačeno, potrebno je da bude individualizirano do te mjere koja ne ostavlja nikakve dvojbe o kojem je pravnom pitanju riječ, a revizijski sud nije ovlašten sam prepoznati ili ispitivati nazire li se možda u navodima revidenta neko važno pitanje i kako ono zapravo glasi." (odluka Vrhovnog suda Rev 608/15 od 19. travnja 2016.).

[22] Podnositelj bi prijedloga za dopuštenje revizije trebao u svom podnesku, među ostalim, tvrditi da je stajalište drugostupanjskog suda o postavljenom revizijskom pitanju pogrešno jer u protivnom ne bi imao pravnoga interesa za podnošenje revizije, zbog čega bi prijedlog za dopuštenje revizije trebalo odbaciti (čl. 392., st. 4. u vezi s čl. 392., st. 1. ZPP-a).

[23] Pravno pitanje koje bi bilo važno radi razvoja prava u sudskoj praksi bilo bi, primjerice, pitanje koje proizlazi iz novoga zakonskog uređenja, a moguće je da će se na njega različito odgovoriti, ili pitanje važno za popunjavanje zakonskih praznina i pojašnjenje pravnih standarda. Orehar-Ivanc, M., Institut dopuščene revizije po ZPP-D, *Pravna praksa*, br. 28, 2009., str. 5.

Prijedlog za dopuštenje revizije ne može se podnijeti ni zbog postupovnopravnih pitanja koja se odnose na apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka o saslušanju stranaka (6.), o pravu stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom te da prati tijek postupka na svom jeziku (7.), o stranačkoj i parničnoj sposobnosti te o zastupanju stranaka (8.), o javnosti glavne rasprave (10.), o formi i sadržaju presude (11.) i o prekoračenju tužbenog zahtjeva (12.) ako podnositelj prijedloga za dopuštenje revizije zbog tih povreda nije žalbom pobijao prvostupanjsku presudu (čl. 385., st. 2. ZPP-a). Time se htjelo izbjeći da se revizijski sud bavi postupovnopravnim pitanjima kojima se žalbeni sud nije bavio jer se na njih stranka u žalbi uopće nije pozvala. Ipak, zbog tih će postupovnopravnih pitanja moći podnijeti prijedlog za dopuštenje revizije ako su povrede na koje se ta pitanja odnose učinjene tek u drugostupanjskom postupku (čl. 385., st. 2. ZPP-a).

Prijedlog za dopuštenje revizije ne može se s uspjehom podnijeti ni zbog materijalnopravnog pitanja koje se odnosi na troškove postupka ako podnositelj prijedloga za dopuštenje revizije nije odluku o troškovima pobijao već i žalbom (čl. 385. st. 5. ZPP-a).

U prijedlogu za dopuštenje revizije stranke nisu ovlaštene iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze ako se oni ne odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka na koje se odnosi postavljeno postupovnopravno pitanje važno za odluku u sporu (čl. 385., st. 4. ZPP-a).

Osobito je važno da se u prijedlogu za dopuštenje revizije podnositelj usredotoči samo na određenje pravnoga pitanja i na razloge zbog kojih smatra da reviziju treba dopustiti u konkretnom slučaju, dakle uputiti, primjerice, na nejedinstvenost sudske prakse ili odstupanje od te prakse uz određen poziv na odluke sudova (hrvatskih i visokih europskih) i citate znanstvenih i stručnih radova. Iscrpnu argumentaciju pravnih stajališta u vezi s odgovorom na postavljeno pitanje podnositelj treba iznijeti tek u reviziji ako ona bude dopuštena.[24] U slovenskoj praksi prijedlog za dopuštenje revizije obasiže u pravilu do tri stranice teksta uobičajena formata i oblikovanja.[25]

U Hrvatskoj zasad nije propisana posebna **odvjetnička tarifa** za prijedlog za dopuštenje revizije i reviziju pa nije posve jasno kako će se naknađivati troškovi sastavljanja prijedloga za dopuštenje revizije.[26] Isto vrijedi i za sudsku pristojbu za prijedlog za dopuštenje revizije.

[24] Od svih podnesenih prijedloga za dopuštenje revizije tek će manji dio (prema slovenskom iskustvu oko četvrtina) biti i prihvaćen. Upravo stoga je opravdano da se u revizijskom postupku najprije podnosi prijedlog za dopuštenje revizije, a revizija tek ako je Vrhovni sud dopusti. Bratković, M., Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva, u: Rijavec, V. *et al*. (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava*, Split, 2016., str. 336.

[25] V. *amplius* Orehar-Ivanc, M., Institut dopuščene revizije po ZPP-D, *Pravna praksa*, br. 28, 2009., str. 4–7.

[26] U Sloveniji se za sastav prijedloga za dopuštenje revizije osnovna tarifa uvećava za 25 %, a za sastav revizije za 50 % tako da većina podnositelja (kojima revizija ne bude dopuštena) mora platiti (samo) tarifu za sastav prijedloga za dopuštenje revizije. Galič, A., Za reformo revizije v pravdnem postopku, *Pravna praksa*, 2007., br. 43, str. 5.–6.

4. Postupanje s prijedlogom za dopuštenje revizije

Prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu u dovoljnom broju primjeraka za sudove, protivnu stranku i umješača (čl. 388., st. 1. ZPP-a).[27]

Prvostupanjski sud kojem je prijedlog podnesen ispitat će je li pravodoban i, ako utvrdi da nije, rješenjem će ga odbaciti (čl. 388., st. 2. ZPP-a). **Prijedlog** je, dakako, **nepravodoban** ako nije podnesen u roku od 30 dana od dostave pravomoćne drugostupanjske odluke (čl. 392., st. 2. i čl. 387., st. 2. ZPP-a).

Prijedlog za dopuštenje revizije je **nepotpun** ako se iz njega ne može utvrditi koja se presuda pobija ili ako nije potpisan (čl. 392., st. 3. ZPP-a). Ako je riječ o takvu podnesku, prvostupanjski će sud rješenjem, protiv kojega nije dopuštena žalba, pozvati podnositelja da u određenom roku dopuni ili ispravi prijedlog (čl. 351., st. 1. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Ako podnositelj u određenom roku ne postupi po traženju suda, sud će (očito već prvostupanjski) rješenjem odbaciti prijedlog kao nepotpun (čl. 351., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Ako pak prijedlog po svojem sadržaju ima drugih nedostataka, prvostupanjski će sud prijedlog dostaviti revizijskom sudu ne pozivajući podnositelja da ga dopuni odnosno ispravi (čl. 351., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Nije stoga posve jasno bi li i u slučaju kad prijedlog za dopuštenje revizije podnese osoba koja nije odvjetnik i koja prijedlogu nije priložila dokaz da ima položen pravosudni ispit, prvostupanjski sud trebao vratiti prijedlog radi dopune u skladu s općim odredbama ZPP-a u vezi s neurednim podnescima (čl. 109. ZPP-a). Iako nema posebnih odredaba ZPP-a koje bi tomu proturječile (osim možda čl. 351., st. 3. na koji upućuje čl. 399., st. 1. ZPP-a), čini se da Vrhovni sud RH u dosadašnjoj praksi nije smatrao potrebnim da se revizija podnesena bez dokaza o položenom pravosudnom ispitu vrati na dopunu podnositelju.[28]

Primjerak prijedloga za dopuštenje revizije sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će **protivnoj stranci i umješaču**, koji mogu u roku od 30 dana od dostave prijedloga podnijeti tom sudu odgovor na prijedlog za dopuštenje revizije (čl. 389. st. 1. ZPP-a).[29] Nepravodobno podnesen odgovor na prijedlog za dopuštenje revizije neće se odbaciti, već će se dostaviti revizijskom sudu koji će ga uzeti u obzir ako je to još moguće (čl. 389., st. 2. ZPP-a).

Nakon primitka odgovora na prijedlog, odnosno nakon isteka roka za odgovor sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će prijedlog za dopuštenje revizije i odgovor, ako je podnesen, **revizijskom sudu zajedno sa spisom** (čl. 389. st. 3. ZPP-a).[30]

Prvostupanjski sud dostavit će prijedlog za dopuštenje revizije i odgovor na njega, ako je podnesen, i drugostupanjskom sudu koji će svoje izvješće o mogućim povredama postupka pred tim sudom dostaviti revizijskom sudu (čl. 389., st. 4.

[27] Drukčije je u Sloveniji gdje se taj prijedlog podnosi izravno Vrhovnom sudu.

[28] Usp. odluku Vrhovnog suda RH Revt-22/16-2 od 28. ožujka 2018.

[29] I to je drukčije u Sloveniji gdje se prijedlog za dopuštenje revizije uopće ne šalje protivnoj stranci i umješaču na odgovor. Slovenski Ustavni sud (odluka U-I-302/09-12 i dr. od 12. svibnja 2011., *Uradni list RS*, br. 43/11) to nije smatrao ustavnopravno spornim jer je odlučivanje o prijedlogu „tek preliminarni postupak *sui generis* koji se provodi u javnom interesu“, a „odluka o nedopuštenosti revizije ne zadire izravno u građanska prava i obveze stranaka“.

[30] Slovenski Vrhovni sud o prijedlogu za dopuštenje revizije u pravilu odlučuje bez spisa predmeta.

ZPP-a).

Do donošenja odluke o prijedlogu za dopuštenje revizije stranka može odustati od već podnesenog prijedloga (čl. 349., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). **Odustanak od prijedloga** ne može se opozvati (čl. 349., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Kada podnositelj odustane od prijedloga za dopuštenje revizije, to će sudac pojedinac revizijskog suda utvrditi rješenjem ako to propusti učiniti prvostupanjski sud ili kada je izjava o odustanku od prijedloga za dopuštenje revizije dostavljena izravno revizijskom sudu (čl. 392.a, st. 1. ZPP-a).

5. Odlučivanje o prijedlogu za dopuštenje revizije

Vrhovni sud Republike Hrvatske odlučuje o dopuštenosti revizije na temelju prijedloga za dopuštenje revizije **u vijeću od tri suca** (čl. 387., st. 1. i 4. ZPP-a).

Kad spis stigne revizijskom sudu, odredit će se **sudac izvjestitelj**, na što se primjenjuju odgovarajuće odredbe iz žalbenog postupka (čl. 361. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). U novom uređenju revizije čini se, međutim, neprimjerenim upućivanje i na mogućnost da sudac izvjestitelj revizijskog suda od prvostupanjskog suda pribavi izvještaj o povredama postupka i zatraži da se radi utvrđivanja tih povreda provedu izviđaji (čl. 360., st. 2., 3., 4. i 5.; čl. 361. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Nije potrebno ni upućivanje na zakonske definicije bitnih povreda odredaba parničnog postupka (čl. 354. i čl. 399., st. 1. ZPP-a) i pogrešne primjene materijalnog prava (čl. 356. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Vijeće revizijskog suda odbacit će nepotpun[31] i nedopušten prijedlog za dopuštenje revizije, a i nepravodoban ako je to propustio učiniti prvostupanjski sud (čl. 392., st. 1. ZPP-a).

Prijedlog za dopuštenje revizije je **nedopušten** ako ga je podnijela osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije[32] ili osoba koja se *odrekla prava* na podnošenje revizije (ako je to uopće moguće) ili ako osoba koja je podnijela prijedlog nema pravni interes za podnošenje revizije (čl. 392., st. 4. ZPP-a).

Prijedlog za dopuštenje revizije je nedopušten i ako ne sadrži određeno naznačeno pravno pitanje te određeno izložene razloge zbog kojih podnositelj smatra da je ono važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi. Isto vrijedi i ako stranka uz prijedlog ne dostavi odluke sudova na koje se poziva niti ih određeno naznači, a prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se zbog različite prakse viših sudova (čl. 387., st. 3. i čl. 392., st. 6. ZPP-a).

[31] Vrhovni sud će očito odbaciti nepotpun prijedlog samo ako to propusti učiniti prvostupanjski sud. Naime, iz čl. 351., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a dalo bi se zaključiti da je već i prvostupanjski sud ovlašten odbaciti nepotpun prijedlog za dopuštenje revizije koji podnositelj na poziv suda nije u određenom roku dopunio ili ispravio.

[32] Nije jasno znači li to da će revizijski sud odbaciti prijedlog za dopuštenje revizije koji je podnijela stranka ili opunomoćenik koji nije odvjetnik, a uz koji nije priložen dokaz o položenom pravosudnom ispitu, čak i ako prvostupanjski sud nije takav podnesak poslao na dopunu podnositelju u skladu s čl. 109. ZPP-a. *V. supra* poglavlje 4.

U rješenju kojim se dopušta revizija revizijski sud navodi u kojem dijelu i u odnosu na koje određeno pravno pitanje dopušta podnošenje revizije (čl. 387., st. 6. ZPP-a). U tom se rješenju može pozvati i na razloge neke svoje prethodne odluke (čl. 396. ZPP-a). Pravni lijek protiv tog rješenja nije dopušten (čl. 387., st. 7. ZPP-a).

Vrhovni sud dopustit će reviziju **o pravnom pitanju koje je važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi**, a osobito ako je riječ o pravnom pitanju

a) o kojem odluka suda drugog stupnja odstupa od prakse revizijskog suda

b) o kojem nema prakse revizijskog suda, pogotovo ako sudska praksa viših sudova nije jedinstvena

c) o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena

d) o kojem je revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, ali bi – osobito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnoga prvostupanjskoga i žalbenoga postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnoga suda RH, Europskoga suda za ljudska prava ili Suda Europske unije – trebalo preispitati sudsku praksu (čl. 385.a, st. 1. ZPP-a).

Važno je, dakle, samo **pravno pitanje**, i to ono o rješenju kojega ovisi odluka **u konkretnom predmetu**. Ključno je da rješenje tog pitanja može utjecati na konkretnu poziciju stranke koja se obraća Vrhovnom sudu. Dopuštenost revizije pritom ne implicira i njezinu osnovanost.

Neujednačenost sudske prakse u vezi s nekim pravnim pitanjem može biti indikator njegove važnosti, ali neće svaka neujednačenost sudske prakse zahtijevati intervenciju najvišega suda. Što je podijeljenost sudske prakse u vezi sa spornim pitanjem dugotrajnija, a argumenti suprotstavljeniji, to je intervencija Vrhovnog suda potrebnija. U svakom slučaju, ako je riječ o neujednačenosti prakse samoga Vrhovnog suda, njegova je intervencija indicirana u višem stupnju negoli u slučaju neujednačenosti sudske prakse nižih sudova.

Reviziju svakako treba dopustiti i u slučaju kad žalbeni sud u svojoj odluci bez valjana obrazloženja odstupi od ustaljene prakse Vrhovnog suda jer je **povreda zabrane arbitrarnosti** sastavni dio ljudskog prava na pravičan postupak. Reviziju bi u pravilu trebalo dopustiti i u slučaju kada odluka žalbenog suda odstupa od prakse ili jedine odluke Vrhovnog suda te u svom obrazloženju za to navodi valjane razloge jer je to prigoda da Vrhovni sud u vezi s pitanjem, koje očito izaziva dvojbu, propita razloge iz pobijane odluke te svoju prijašnju praksu potvrdi, razvije ili izmijeni. Reviziju bi, radi razjašnjenja stajališta Vrhovnog suda, trebalo dopustiti i u slučaju kada niži sudovi pogrešno shvate odluku Vrhovnog suda i neopravdano se na nju pozivaju.

Reviziju treba dopustiti i **radi usklađenja već ustaljene sudske prakse sa suvremenim društvenim okolnostima**, osobito sa standardima zaštite ljudskih

prava uspostavljenima u praksi Ustavnog suda i Europskog suda za ljudska prava, ili pak radi izgradnje prakse u vezi s pitanjem koje Vrhovni sud dotad uopće nije razmatrao.

Pojavi li se pak u nekom predmetu pitanje tumačenja prava EU-a u vezi s kojim niži sudovi nisu uputili zahtjev za prethodnu odluku Sudu u Luxembourgu, reviziju bi u načelu trebalo dopustiti jer je Vrhovni sud, kao sud protiv čijih odluka nema pravnog lijeka, taj zahtjev u pravilu obvezan uputiti.

Reviziju bi u interesu pravne sigurnosti valjalo dopustiti i **u slučajevima ozbiljne ugroze pravne sigurnosti**, ali i u nekim drugim slučajevima u kojima bi rješenje predmeta na Vrhovnom sudu bilo u širemu društvenom interesu i koje bitno utječu na javno mnijenje o pravosuđu.

Reviziju bi svakako trebalo dopustiti u slučaju da su pobijanom odlukom ili u postupku koji joj je prethodio povrijeđena temeljna ljudska prava zajamčena Ustavom i Europskom konvencijom. Trebalo bi je stoga, radi otklanjanja povrede zabrane arbitrarna postupanja, dopustiti i **zbog očite nezakonitosti pobijane odluke**. Ne bi, međutim, svaku nezakonitost olako trebalo proglašavati očitom i time pretjerano širiti privatnu funkciju revizije po dopuštenju. U slučajevima grubih povreda materijalnog i postupovnog prava, a koje ujedno nisu povreda nekog od temeljnih ljudskih prava, reviziju bi trebalo dopuštati vrlo suzdržano. Nipošto je nekritički ne bi trebalo dopuštati u svim slučajevima apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka.[33]

Iako to u zakonu nije izrijekom uređeno, očito će revizijski sud odbaciti[34] i prijedlog za dopuštenje revizije u kojem je određeno naznačeno pravno pitanje, ali ono nije važno za odluku u sporu ili pak nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi.[35] **Odbačaj prijedloga za dopuštenje revizije** može, dakle, značiti ne samo da prijedlog ima formalnih nedostataka nego i to da on, iako formalno uredan, ne sadrži pitanje važno za odluku u sporu ili za javnu funkciju revizije.

U rješenju kojim se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje dovoljno je da se revizijski sud određeno pozove na nedostatak pretpostavaka za podnošenje revizije (čl. 387., st. 5. ZPP-a). Kada revizijski sud odlučuje o prijedlogu za dopuštenje revizije, može se pozvati i na razloge neke svoje prethodne odluke (čl. 396. ZPP-a). Pravni lijek protiv rješenja u povodu prijedloga za dopuštenje revizije nije dopušten (čl. 387., st. 7. ZPP-a).

Sumarno obrazloženje odluke o odbacivanju prijedloga za dopuštenje revizije zamišljeno je kao oruđe Vrhovnog suda da svoj rad usmjeri na pitanja važna za osiguranje jedinstvene primjene prava i njegov razvoj.[36] To se, međutim, ni u kom slučaju ne bi smjelo izroditi u nekritičko odbacivanje prijedloga radi redukcije

[33] V. *amplius* Bratković, M., Što je važno pravno pitanje u reviziji? *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *vol*. 68, br. 5-6, 2018. str. 853.–880.

[34] To se može zaključiti iz odredbe čl. 387., st. 5. ZPP-a.

[35] Prema slovenskom uređenju revizije u tom slučaju revizijski sud prijedlog odbija (jer se smtra da je riječ o meritornoj odluci o važnosti pravnog pitanja).

[36] Galič, A., Ali mora biti sklep Vrhovnega sodišča o nedopustitvi revizije obrazložen, *Podjetje in delo*, vol. 41, br. 6-7, 2015., str. 953; Bobek, M., Quantity or Quality? Reassessing the Role of Supreme Jurisdictions in Central Europe, *The American Journal of Comparative Law*, *vol*. 57, br. 33, 2009., str. 49–50.

opterećenosti Vrhovnog suda revizijskim predmetima. Očito su upravo nepovjerenje u vrhovne sudove, odnosno strah od njihova arbitrarna postupanja nagnali ustavne sudove u Armeniji, Poljskoj, Češkoj, Mađarskoj, ali i Hrvatskoj da zaključe da ustavno nisu prihvatljive zakonske odredbe prema kojima vrhovni sudovi ne bi bili obvezni pisano obrazložiti svoje odluke da o pojedinim predmetima neće (meritorno) odlučivati.[37]

Hrvatski je Ustavni sud u svojoj odluci iz 2014. godine[38] kojom je ukinuo odredbu tadašnjeg čl. 392.b, st. 4. ZPP-a da se u obrazloženju odbačaja izvanredne revizije revizijski sud treba samo pozvati na zakonske odredbe koje predviđaju odbacivanje takve revizije, pošao od stajališta da bi takvo postupanje Vrhovnoga suda u javnosti moglo stvoriti dojam da taj sud „postupa samovoljno i arbitrarno". Ipak, očito iz praktičnih razloga, napomenuo je da „razlozi za odbacivanje revizije (…) mogu biti **sažeti i u samo »jednu rečenicu«** ako ona jasno upućuje na razloge zbog kojih to pitanje nije važno za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni."

Za razliku od hrvatskoga, slovenski Ustavni sud smatrao je da je sumarno obrazloženje nedopuštenosti revizije nužno **da bi Vrhovni sud mogao ispunjavati svoju javnu, precedentsku ulogu** napomenuvši da je povjerenje u najvišu sudsku instanciju temelj funkcioniranja pravne države.[39]

I Europski sud za ljudska prava višekratno je potvrdio da tek sumarno obrazloženje (ili čak i njegov izostanak) da pojedini predmet ne udovoljava zakonskim kriterijima za meritorno odlučivanje na vrhovnom sudu nije protivno konvencijskom pravu. Ipak, istaknuo je da je u osobitim okolnostima pojedinoga slučaja potrebno sadržajnije obrazloženje takve odluke.[40]

6. Revizija

Stranke su ovlaštene podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude samo ako ju je prethodno u povodu prijedloga za dopuštenje revizije dopustio Vrhovni sud (čl. 382., st. 1. ZPP-a), i to samo zbog pravnog pitanja zbog kojeg ju je dopustio (čl. 385.a, st. 2. ZPP-a i čl. 392., st. 7. ZPP-a). Rok za podnošenje revizije je 30 dana od dostave odluke revizijskog suda o dopuštenosti revizije (čl. 382., st. 2. ZPP-a).

Revizija je po svom sadržaju bitno različita od prijedloga za dopuštenje revizije. To, međutim, iz zakonskog teksta nije posve razvidno. Zakonom je propisano tek da **revizija**, osim podataka koje mora imati svaki podnesak (čl. 106. ZPP-a), treba

[37] Galič, A., A Civil Law Perspective on the Supreme Court and Its Functions, izvješće na konferenciji *The functions of the Supreme Court – issues of process and administration of justice* održanoj u Varšavi od 11. do 13. lipnja 2014., str. 17 *sqq.*; Galič, A., Reshaping the Role of Supreme Courts in the Countries of the former Yugoslavia, u: Uzelac, A.; van Rhee, C. H. (ur.), *Nobody's Perfect. Comparative Essays on Appeals and other Means of Recourse against Judicial Decisions in Civil Matters*, Intersentia, 2014., str. 305 *sqq*.

[38] Odluka Ustavnog suda RH br. U-I-885/13 od 11. srpnja 2014., *Narodne novine*, br. 89/14.

[39] Odluka U-I-302/09-12 i dr. od 12. svibnja 2011., *Uradni list RS*, br. 43/11.

[40] Galič, A., Reshaping the Role of Supreme Courts in the Countries of the former Yugoslavia, u: Uzelac, A.; van Rhee, C. H. (ur.), *Nobody's Perfect. Comparative Essays on Appeals and other Means of Recourse against Judicial Decisions in Civil Matters*, Intersentia, 2014., str. 307 *sqq*.

sadržavati

1) oznaku presude protiv koje se podnosi (čl. 350. i 399., st. 1. ZPP-a)

2) određeno navedene i obrazložene razloge zbog kojih je podnesena[41], i to uz određeno pozivanje na propise i druge izvore prava (čl. 391., st. 3. ZPP-a)[42]

3) potpis podnositelja prijedloga (čl. 350. i 399., st. 1. ZPP-a).

Ako reviziju ne podnosi **odvjetnik**, što je pravilo (čl. 91.a, st. 1. ZPP-a), nego stranka ili njezin opunomoćenik koji imaju položen pravosudni ispit, reviziji je potrebno priložiti i dokaz da podnositelj ima položen pravosudni ispit. Dokaz o položenom pravosudnom ispitu može se priložiti i naknadno, najkasnije do isteka roka za podnošenje revizije. Nije ga, međutim, potrebno prilagati ako je već podnesen sudu u istom postupku (čl. 91.a, st. 3. ZPP-a), dakle, ni ako je bio priložen uz prijedlog za dopuštenje revizije, a reviziju podnosi ista osoba kao i prijedlog za dopuštenje revizije.

U reviziji podnositelj bi ponovno trebao naznačiti pravno pitanje zbog kojeg je revizija dopuštena i **iscrpno argumentirati pravna stajališta u vezi s odgovorom na** to **pitanje** pozivajući se pritom na odluke hrvatskih i visokih europskih sudova te citirajući znanstvene i stručne radove. Podnositelj revizije trebao bi argumentima iz revizije uvjeriti Vrhovni sud da odgovor na pravno pitanje koji je iznio u reviziji taj sud prihvati i unese u presudu kao svoje stajalište o tom pitanju. Sastavljanje takve revizije zahtjevan je posao koji iziskuje poveći trud i stručnost odvjetnika koji za to trebaju biti i odgovarajuće nagrađeni.[43]

7. Postupanje s revizijom

Revizija se podnosi sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu u dovoljnom broju primjeraka za sudove, protivnu stranku i umješača (čl. 388., st. 1. i 3. ZPP-a).

Prvostupanjski sud kojem je podnesena revizija ispitat će je li pravodobna i, ako utvrdi da nije, rješenjem će je odbaciti (čl. 388., st. 2. i 3. ZPP-a). **Revizija** je **nepravodobna** ako nije podnesena u roku od 30 dana od dostave odluke revizijskog suda o dopuštenosti revizije (čl. 382., st. 2. i čl. 392., st. 2. i 5. ZPP-a).

Revizija je **nepotpuna** ako se iz nje ne može utvrditi koja se presuda pobija ili ako nije potpisana (čl. 392., st. 3. i 5. ZPP-a). U tom će slučaju prvostupanjski sud rješenjem, protiv kojega nije dopuštena žalba, pozvati revidenta da u određenom roku dopuni ili ispravi reviziju (čl. 351., st. 1. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Ako revident u

[41] Odredba je očito neodgovarajuće redigirana prema uređenju revizije prije Novele iz 2019. Zakon isto tako nepotrebno upućuje na odredbe koje se odnose na prekluziju iznošenja novota i prigovora u žalbenom postupku (čl. 352. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Zabrana iznošenja novota u revizijskom postupku propisana je i u čl. 385., st. 4. ZPP-a (iako se tamo izrijekom spominje samo prijedlog za dopuštenje revizije).

[42] Razlozi koji nisu tako obrazloženi neće se uzeti u obzir (čl. 391., st. 3. ZPP-a).

[43] U nekim je državama ovlast obraćanja Vrhovnom sudu ograničena na samo određen, relativno malen broj odvjetnika. U Njemačkoj je, primjerice, samo 46 odvjetnika ovlaštenih za podnošenje revizije (i nije im dopušteno zastupati stranke na nižim sudovima), a u Francuskoj je za obraćanje tamošnjem vrhovnom sudu ovlašteno šezdesetak odvjetničkih kuća.

određenom roku ne postupi po traženju suda, sud će (očito već prvostupanjski) rješenjem odbaciti reviziju kao nepotpunu (čl. 351., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Ako revizija po svojem sadržaju ima drugih nedostataka, prvostupanjski će sud reviziju dostaviti revizijskom sudu ne pozivajući podnositelja da je dopuni odnosno ispravi (čl. 351., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Nije posve jasno bi li i u slučaju kad reviziju podnese osoba koja uz reviziju nije priložila dokaz da ima položen pravosudni ispit, a to nije učinila ni u ranijem dijelu postupka[44], prvostupanjski sud trebao vratiti reviziju podnositelju radi dopune u skladu s općim odredbama ZPP-a u vezi s neurednim podnescima (čl. 109. ZPP-a).

Primjerak revizije sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će **protivnoj stranci i umješaču**, koji mogu u roku od 30 dana od dostave revizije podnijeti tom sudu odgovor na reviziju (čl. 389., st. 1. i 5. ZPP-a). Nepravodobno podnesen odgovor na reviziju neće se odbaciti, već će se dostaviti revizijskom sudu koji će ga uzeti u obzir ako je to još moguće (čl. 389., st. 2. i 5. ZPP-a).

Nakon primitka odgovora na reviziju, odnosno nakon isteka roka za odgovor na prijedlog sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, **revizijskom sudu zajedno sa spisom** (čl. 389., st. 3. i 5. ZPP-a). Sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, i drugostupanjskom sudu koji će svoje izvješće o mogućim povredama postupka pred tim sudom dostaviti revizijskom sudu (čl. 389., st. 4. i 5. ZPP-a).

8. Odlučivanje o reviziji

O reviziji bez rasprave odlučuje **Vrhovni sud** Republike Hrvatske (čl. 390. ZPP-a) **u vijeću** sastavljenom **od pet sudaca** (čl. 44., st. 4. ZPP-a).

Kad spis stigne revizijskom sudu, ponovno će se odrediti **sudac izvjestitelj**, na što se primjenjuju odgovarajuće odredbe iz žalbenog postupka (čl. 361. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Već je rečeno da se u novom uređenju revizije ne čini posve primjerenim upućivanje i na mogućnost da sudac izvjestitelj revizijskog suda od prvostupanjskog suda pribavi izvještaj o povredama postupka i zatraži da se radi utvrđivanja tih povreda provedu izviđaji (čl. 360., st. 2., 3., 4. i 5., čl. 361. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Nije bilo potrebno ni upućivanje na zakonske definicije bitnih povreda odredaba parničnog postupka (čl. 354. i čl. 399., st. 1. ZPP-a) i pogrešne primjene materijalnog prava (čl. 356. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Vijeće revizijskog suda odbacit će nepotpunu[45] i nedopuštenu reviziju, a i

[44] To bi bilo moguće samo ako je revizijski sud propustio uočiti propust podnositelja prijedloga za dopuštenje revizije da priloži dokaz o položenom pravosudnom ispitu ili ako reviziju, pošto je prijedlog za dopuštenje revizije podnijela jedna osoba, podnosi druga osoba.

[45] Vrhovni sud će očito odbaciti nepotpunu reviziju samo ako to propusti učiniti prvostupanjski sud. Naime, iz čl. 351., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a dalo bi se zaključiti da je već i prvostupanjski sud ovlašten odbaciti nepotpunu reviziju koju podnositelj na poziv suda nije u određenom roku dopunio ili ispravio.

nepravodobnu ako je to propustio učiniti prvostupanjski sud (čl. 392., st. 1. i 5. ZPP-a).

Revizija je **nedopuštena** ako ju je podnijela osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije[46] ili osoba koja se *odrekla prava* na podnošenje revizije (ako je to uopće moguće) ili ako osoba koja je podnijela prijedlog nema pravni interes za podnošenje revizije (čl. 392., st. 4. i 5. ZPP-a). Revizija je nedopuštena i ako prethodno nije doneseno rješenje kojim je dopuštena ili ako revizija nije podnesena zbog pitanja zbog kojeg je dopuštena (čl. 392., st. 7. ZPP-a).

Do donošenja odluke o reviziji stranka može odustati od već podnesene revizije (čl. 349., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). **Odustanak od revizije** ne može se opozvati (čl. 349., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Kada podnositelj odustane od podnesene revizije, to će sudac pojedinac revizijskog suda utvrditi rješenjem ako to propusti učiniti prvostupanjski sud ili kada je izjava o odustanku od revizije dostavljena revizijskom sudu (čl. 392.a, st. 1. i 2. ZPP-a).

U povodu revizije revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem je revizija dopuštena i samo zbog pitanja zbog kojeg je dopuštena (čl. 391., st. 1. ZPP-a).

Ako revizijski sud utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija podnesena i na koje se odnosi pravno pitanje zbog kojeg je dopuštena ili, što je novina uvedena Novelom iz 2019., da oni ne utječu na donošenje drukčije odluke, revizijski sud će presudom **odbiti reviziju** kao neosnovanu (čl. 393., st. 1. ZPP-a).

Ako revizijski sud utvrdi da je pogrešno primijenjeno materijalno pravo na koje se odnosi materijalnopravno pitanje zbog kojega je dopuštena, presudom će **prihvatiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu** (čl. 395., st. 1. ZPP-a). Revizijski sud, međutim, ne može preinačiti presudu na štetu stranke koja je podnijela reviziju ako je samo ona podnijela reviziju (čl. 374. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Vrijedi, dakle, zabrana *reformationis in peius*.

Ako revizijski sud ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno ili ako zbog toga drugostupanjski sud nije ocijenio žalbene navode koji su od odlučnog značaja za pravilnu primjenu materijalnog prava i da zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude, rješenjem će **prihvatiti reviziju**, **ukinuti** u cijelosti ili djelomično **presudu** prvostupanjskog i drugostupanjskog suda ili samo presudu drugostupanjskog suda **i predmet vratiti na ponovno suđenje** istom ili drugom sucu pojedincu, odnosno vijeću prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda (čl. 395., st. 2. ZPP-a).[47]

Ako utvrdi da je u postupku pred prvostupanjskim ili drugostupanjskim sudom počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka na koju se odnosi postupovnopravno pitanje zbog kojega je dopuštena, revizijski sud će, ovisno o vrsti

[46] Nije jasno znači li to da će revizijski sud odbaciti reviziju koju je podnijela stranka ili opunomoćenik koji nije odvjetnik, a uz koju nije priložen dokaz da podnositelj ima položen pravosudni ispit, čak i ako prvostupanjski sud nije takvu reviziju poslao na dopunu podnositelju u skladu s čl. 109. ZPP-a. *V. supra* poglavlja 4. i 7.

[47] Kad revizijski sud ukine presudu i vrati predmet istom sudu na ponovno suđenje može narediti da se nova glavna rasprava održi pred drugim sucem pojedincem odnosno pred drugim vijećem (čl. 371. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). To upućivanje na odredbe o žalbenom postupku, dakle, nije bilo potrebno jer je već sadržano u uređenju revizijskog postupka u čl. 395., st. 2. ZPP-a.

te bitne povrede, rješenjem

– ukinuti u cijelosti ili djelomično odluku drugostupanjskog i prvostupanjskog suda ili samo odluku drugostupanjskog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću ili sucu pojedincu prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda

– **ukinuti** rješenjem donesene **odluke i odbaciti tužbu**

– ukinuti odluku drugostupanjskog suda, odnosno i odluku prvostupanjskog suda u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev prekoračen tako da je dosuđeno više od onog što je traženo, a ako je tužbeni zahtjev prekoračen tako da je odlučeno o nečem drugom, a ne o onome što je traženo, ukinut će samo odluku drugostupanjskog suda ili i odluku prvostupanjskog suda i predmet vratiti drugostupanjskom, odnosno prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje (čl. 394., st. 1. ZPP-a).

Ako se presuda ukida i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, navest će se u čemu se sastoje nedostatci u utvrđivanju činjeničnog stanja odnosno zašto su određene činjenice i dokazi važni i od utjecaja za donošenje pravilne odluke (čl. 375., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Revizijski sud će u rješenju određeno navesti koje radnje sud treba izvesti u ponovnom postupku i za to dati razloge, a pod pretpostavkama iz članka 7. ZPP-a. Revizijski će sud, ovisno o revizijskim razlozima, određeno naznačiti i shvaćanje o primjeni materijalnog prava (čl. 375., st. 4. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Prvostupanjski sud dužan je provesti novu glavnu raspravu, a novi prethodni postupak samo ako je do povrede zbog koje je presuda ukinuta došlo u tijeku prethodnog postupka (čl. 377., st. 1. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Prvostupanjski sud je dužan izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio revizijski sud u svom rješenju (čl. 377., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Sud kome je predmet vraćen na ponovno suđenje vezan je u tom predmetu pravnim shvaćanjem na kojemu se temelji rješenje **revizijskoga suda** kojim je ukinuta pobijana drugostupanjska, odnosno kojim su ukinute drugostupanjska i prvostupanjska presuda (čl. 394.a ZPP-a).

U obrazloženju presude odnosno rješenja revizijski sud treba ocijeniti revizijske navode koji su od odlučnog značenja (čl. 375., st. 1. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Kada revizijski sud odlučuje o reviziji, može se pozvati i na razloge neke svoje prethodne odluke (čl. 396. ZPP-a).

Odluka revizijskog suda izravno se dostavlja prvostupanjskom sudu. Primjerak odluke revizijskog suda revizijski sud dostavlja i drugostupanjskom sudu (čl. 398. ZPP-a). Revizijski sud vratit će sve spise sudu prvog stupnja s dovoljnim brojem ovjerenih prijepisa svoje odluke, radi predaje strankama i drugim zainteresiranim osobama (čl. 376. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Novelom iz 2019. predviđena je i mogućnost donošenja **dopunske revizijske odluke** pod istim pretpostavkama kao i dopunske drugostupanjske odluke (čl. 377.a i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Odluke Vrhovnog suda u povodu revizije po dopuštenju trebale bi biti **isrcpno i kvalitetno obrazložene**. Vrhovni bi sud u njima trebao valjano odvagnuti sve argumente *pro et contra* nekog stajališta kako bi te odluke bile što uvjerljivije. Sadržaj tih odluka trebao bi ponajviše služiti kao aktualizacija zakonskih pravila, njihova

nadopuna odnosno pojašnjenje.

9. Revizija dopuštena *ex lege* (čl. 382.a ZPP-a)

Revizija je *ex lege*, dakle **bez posebnog dopuštenja Vrhovnog suda**, dopuštena **u statusnim radnim sporovima** (u sporovima o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa), u sporovima o **utvrđivanju majčinstva ili očinstva**, u sporovima u povodu tužbi za **zaštitu od diskriminacije** i u povodu tužbi **radi objave ispravka informacije** (čl. 382.a, st. 1. ZPP-a). U tim je sporovima stranka ovlaštena podnijeti reviziju u roku od 30 dana od dostave drugostupanjske presude (čl. 382.a, st. 2. ZPP-a).[48]

S obzirom na to da je funkcija revizije u tim sporovima pretežito kontrola zakonitosti odluka nižih sudova, revizija se može podnijeti **zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka**. Revizija se može podnijeti zbog svih apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka, osim ako se povreda odnosi na stvarnu i mjesnu nadležnost ili ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica, a zbog relativno bitnih povreda samo ako su učinjene pred drugostupanjskim sudom (čl. 386., st. 1. ZPP-a). Postoje, međutim, i **dodatna ograničenja**.

Protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda revizija se može podnijeti zbog apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka o načelu saslušanja stranaka (6.), o pravu stranke da se u postupku služi svojim jezikom i pismom te da prati tijek postupka na svom jeziku (7.), o stranačkoj i parničnoj sposobnosti te o zastupanju stranaka (8.), o javnosti glavne rasprave (10.), o formi i sadržaju presude (11.) i o prekoračenju tužbenog zahtjeva (12.) samo ako je revident zbog tih povreda žalbom pobijao prvostupanjsku presudu ili ako su te povrede učinjene tek u drugostupanjskom postupku (čl. 386., st. 2. ZPP-a).

Isto tako, protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda revizija može podnijeti zbog pogrešne primjene materijalnog prava u vezi s troškovima postupka samo ako je podnositelj zbog tog razloga žalbom pobijao prvostupanjsku presudu (čl. 386., st. 3. ZPP-a).

Revizija se podnosi sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu u dovoljnom broju primjeraka za sudove, protivnu stranku i umješača (čl. 388., st. 1. i 3. ZPP-a).

Prvostupanjski sud kojem je podnesena revizija ispitat će je li pravodobna i, ako utvrdi da nije, rješenjem će je odbaciti (čl. 388., st. 2. i 3. ZPP-a). Revizija je **nepravodobna** ako nije podnesena u roku od 30 dana od dostave drugostupanjske presude (čl. 382.a, st. 2. i čl. 392., st. 2. i 5. ZPP-a).

Revizija je **nepotpuna** ako se iz nje ne može utvrditi koja se presuda pobija ili ako

[48] Zanimljivo, Vrhovni je sud nakon Novele ZPP-a iz 2011. godine zauzeo stajalište da je u medijskim i antidiskriminacijskim postupcima dopuštena (samo) izvanredna revizija usprkos tomu što je bilo (zakonskog) uporišta i za drukčije stajalište. Bratković, M., Reforma revizije u parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, *vol*. 17, br. 2, 2017., str. 79.

nije potpisana (čl. 392., st. 3. i 5. ZPP-a). U tom će slučaju prvostupanjski sud rješenjem, protiv kojega nije dopuštena žalba, pozvati revidenta da u određenom roku dopuni ili ispravi reviziju (čl. 351., st. 1. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Ako revident u određenom roku ne postupi po traženju suda, sud će (očito već prvostupanjski) rješenjem odbaciti reviziju kao nepotpunu (čl. 351., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Ako revizija po svojem sadržaju ima drugih nedostataka, prvostupanjski će sud reviziju dostaviti revizijskom sudu ne pozivajući podnositelja da je dopuni odnosno ispravi (čl. 351., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Nije posve jasno bi li i u slučaju kad reviziju podnese osoba koja nije odvjetnik i koja uz reviziju nije priložila dokaz da ima položen pravosudni ispit, a to nije učinila ni u ranijem dijelu postupka, prvostupanjski sud trebao vratiti reviziju podnositelju radi dopune u skladu s općim odredbama ZPP-a u vezi s neurednim podnescima (čl. 109. ZPP-a).

Primjerak revizije sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će **protivnoj stranci i umješaču**, koji mogu u roku od 30 dana od dostave revizije podnijeti tom sudu odgovor na reviziju (čl. 389., st. 1. i 5. ZPP-a). Nepravodobno podnesen odgovor na reviziju neće se odbaciti, već će se dostaviti revizijskom sudu koji će ga uzeti u obzir ako je to još moguće (čl. 389., st. 2. i 5. ZPP-a).

Nakon primitka odgovora na reviziju, odnosno nakon isteka roka za odgovor na prijedlog sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, **revizijskom sudu zajedno sa spisom** (čl. 389., st. 3. i 5. ZPP-a). Sudac pojedinac, odnosno predsjednik vijeća prvostupanjskog suda dostavit će reviziju i odgovor na reviziju, ako je podnesen, i drugostupanjskom sudu koji će svoje izvješće o mogućim povredama postupka pred tim sudom dostaviti revizijskom sudu (čl. 389., st. 4. i 5. ZPP-a).

O reviziji bez rasprave odlučuje **Vrhovni sud** Republike Hrvatske (čl. 390. ZPP-a) **u vijeću** sastavljenom **od pet sudaca** (čl. 44., st. 4. ZPP-a).

Kad spis stigne revizijskom sudu, odredit će se **sudac izvjestitelj**, na što se primjenjuju odgovarajuće odredbe iz žalbenog postupka (čl. 361. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Sudac izvjestitelj revizijskog suda ovlašten je od prvostupanjskog suda pribaviti izvještaj o povredama postupka i zatražiti da se radi utvrđivanja tih povreda provedu izviđaji (čl. 360., st. 2., 3., 4. i 5., čl. 361. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Vijeće revizijskog suda odbacit će nepotpunu[49] i nedopuštenu reviziju, a i nepravodobnu ako je to propustio učiniti prvostupanjski sud (čl. 392., st. 1. i 5. ZPP-a).

Revizija je **nedopuštena** ako ju je podnijela osoba koja nije ovlaštena na podnošenje revizije[50] ili osoba koja se *odrekla prava* na podnošenje revizije (ako je to

[49] Vrhovni sud će očito odbaciti nepotpunu reviziju samo ako to propusti učiniti prvostupanjski sud. Naime, iz čl. 351., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a dalo bi se zaključiti da je već i prvostupanjski sud ovlašten odbaciti nepotpunu reviziju koju podnositelj na poziv suda nije u određenom roku dopunio ili ispravio.

[50] Nije jasno znači li to da će revizijski sud odbaciti reviziju koju je podnijela stranka ili opunomoćenik koji nije odvjetnik, a uz koju nije priložen dokaz da podnositelj ima položen pravosudni ispit, čak i ako prvostupanjski sud nije takvu reviziju poslao na dopunu podnositelju u skladu s čl. 109. ZPP-a. *V. supra* poglavlja 4. i 7.

uopće moguće) ili ako osoba koja je podnijela prijedlog nema pravni interes za podnošenje revizije (čl. 392., st. 4. i 5. ZPP-a). Revizija je nedopuštena i ako je podnesena zbog razloga zbog kojih se ne može podnijeti (čl. 392., st. 8. ZPP-a).

Do donošenja odluke o reviziji stranka može odustati od već podnesene revizije (čl. 349., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). **Odustanak od revizije** ne može se opozvati (čl. 349., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Kada podnositelj odustane od podnesene revizije, to će sudac pojedinac revizijskog suda utvrditi rješenjem ako to propusti učiniti prvostupanjski sud ili kada je izjava o odustanku od revizije dostavljena revizijskom sudu (čl. 392.a, st. 1. i 2. ZPP-a).

Revizijski sud ispituje pobijanu presudu samo u dijelu u kojem se pobija revizijom i samo u granicama razloga određeno navedenih u reviziji (čl. 391., st. 2. ZPP-a).

Ako revizijski sud utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je revizija podnesena ili da oni ne utječu na donošenje drukčije odluke, presudom će **odbiti reviziju** kao neosnovanu (čl. 393., st. 2. ZPP-a).

Ako revizijski sud utvrdi da su niži sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo, presudom će **prihvatiti reviziju i preinačiti pobijanu presudu** (čl. 395., st. 1. i 3. ZPP-a). Revizijski sud, međutim, ne može preinačiti presudu na štetu stranke koja je podnijela reviziju ako je samo ona podnijela reviziju (čl. 374. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Ako revizijski sud ustanovi da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrđeno ili ako zbog toga drugostupanjski sud nije ocijenio žalbene navode koji su od odlučnog značaja za pravilnu primjenu materijalnog prava i da zbog toga nema uvjeta za preinaku pobijane presude, rješenjem će **prihvatiti reviziju**, **ukinuti** u cijelosti ili djelomično **presudu** prvostupanjskog i drugostupanjskog suda ili samo presudu drugostupanjskog suda **i predmet vratiti na ponovno suđenje** istom ili drugom sucu pojedincu, odnosno vijeću prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda (čl. 395., st. 2. i 3. ZPP-a).

Ako revizijski sud utvrdi da je počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka zbog koje se revizija može podnijeti, revizijski će sud, ovisno o vrsti te bitne povrede, rješenjem

– ukinuti u cijelosti ili djelomično odluku drugostupanjskog i prvostupanjskog suda ili samo odluku drugostupanjskog suda i predmet vratiti na ponovno suđenje istom ili drugom vijeću ili sucu pojedincu prvostupanjskog ili drugostupanjskog suda

– **ukinuti** rješenjem donesene **odluke i odbaciti tužbu**

– ukinuti odluku drugostupanjskog suda, odnosno i odluku prvostupanjskog suda u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev prekoračen tako da je dosuđeno više od onog što je traženo, a ako je tužbeni zahtjev prekoračen tako da je odlučeno o nečem drugom, a ne o onome što je traženo, ukinut će samo odluku drugostupanjskog suda ili i odluku prvostupanjskog suda i predmet vratiti drugostupanjskom, odnosno prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje (čl. 394., st. 1. i 2. ZPP-a).

Ako se presuda ukida i predmet vraća prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje radi pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, navest će se u čemu se sastoje nedostatci u utvrđivanju činjeničnog stanja odnosno zašto su određene činjenice i

dokazi važni i od utjecaja za donošenje pravilne odluke (čl. 375., st. 3. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Revizijski sud će u rješenju određeno navesti koje radnje sud treba izvesti u ponovnom postupku i za to dati razloge, a pod pretpostavkama iz članka 7. ZPP-a. Revizijski će sud, ovisno o revizijskim razlozima, određeno naznačiti i shvaćanje o primjeni materijalnog prava (čl. 375., st. 4. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Prvostupanjski sud dužan je provesti novu glavnu raspravu, a novi prethodni postupak samo ako je do povrede zbog koje je presuda ukinuta došlo u tijeku prethodnog postupka (čl. 377., st. 1. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Prvostupanjski sud je dužan izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio revizijski sud u svom rješenju (čl. 377., st. 2. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Sud kome je predmet vraćen na ponovno suđenje vezan je u tom predmetu pravnim shvaćanjem na kojemu se temelji rješenje **revizijskoga suda** kojim je ukinuta pobijana drugostupanjska, odnosno kojim su ukinute drugostupanjska i prvostupanjska presuda (čl. 394.a ZPP-a).

U obrazloženju presude odnosno rješenja revizijski sud treba ocijeniti revizijske navode koji su od odlučnog značenja (čl. 375., st. 1. i čl. 399., st. 1. ZPP-a). Kada revizijski sud odlučuje o reviziji, može se pozvati i na razloge neke svoje prethodne odluke (čl. 396. ZPP-a).

Odluka revizijskog suda izravno se dostavlja prvostupanjskom sudu. Primjerak odluke revizijskog suda revizijski sud dostavlja i drugostupanjskom sudu (čl. 398. ZPP-a). Revizijski sud vratit će sve spise sudu prvog stupnja s dovoljnim brojem ovjerenih prijepisa svoje odluke, radi predaje strankama i drugim zainteresiranim osobama (čl. 376. i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

Predviđena je i mogućnost donošenja **dopunske revizijske odluke** pod istim pretpostavkama kao i dopunske drugostupanjske odluke (čl. 377.a i čl. 399., st. 1. ZPP-a).

10. Revizija protiv rješenja

Odredbe o prijedlogu za dopuštenje revizije i reviziji (**po dopuštenju i dopuštenoj *ex lege*[51]**) protiv presude odgovarajuće se primjenjuju i u revizijskom postupku **protiv drugostupanjskog rješenja kojim je postupak o predmetu spora pravomoćno završen** (čl. 400., st. 1. i 3. ZPP-a). Tvrdi se da se formulacijom

rješenje kojim je postupak o predmetu spora pravomoćno završen htjela isključiti revizibilnost rješenja koja su posljedica incidentalnih postupaka i ne odnose se na zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, npr. rješenje o novčanoj kazni punomoćniku stranke.

Kad odlučuje o reviziji protiv drugostupanjskih rješenja koje je donio sudac pojedinac nižeg suda, **Vrhovni sud** Republike Hrvatske sudi **u vijeću** sastavljenom **od trojice**

[51] To bi, smatra se, trebalo značiti da je revizija protiv drugostupanjskog rješenja kojim je postupak o predmetu spora pravomoćno završen dopuštena *ex lege* u onim sporovima u kojima bi i revizija protiv presude bila *ex lege* dopuštena (npr. u statusnom radnom sporu).

sudaca, a inače u vijeću od pet sudaca (čl. 44., st. 4. i 5. ZPP-a).

Reviziju **protiv drugostupanjskog rješenja o troškovima** dopustit će Vrhovni sud ako se u povodu nje može očekivati odluka o pitanju troškova koje je važno ne samo za odluku u konkretnom sporu nego i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi (čl. 400., st. 2. i čl. 385.a, st. 1. ZPP-a). Prijedlog za dopuštenje revizije, međutim, neće biti dopušten ako podnositelj prijedloga nije već i prvostupanjsko rješenje o troškovima pobijao žalbom (čl. 385., st. 5. i čl. 400., st. 3. ZPP-a). Nakon Novele ZPP-a je, dakle, **dezavuirano pravno shvaćanje Vrhovnog suda** od 16. studenoga 2015. **o apsolutnoj nerevizibilnosti rješenja o troškovima** parničnog postupka.[52]

U parnicama zbog smetanja posjeda protiv drugostupanjskog rješenja kojim je postupak o predmetu spora pravomoćno završen dopuštena je samo revizija po dopuštenju (čl. 443., st. 4. ZPP-a).

11. Zaključak

Revizija se tradicionalno poimala kao pravni lijek s privatnom i javnom funkcijom. Zbog preopterećenosti vrhovnih sudova, međutim, i u komparativnom se pravu u novije vrijeme javnoj funkciji ostvarenja jedinstva u primjeni prava daje prednost u odnosu na privatnu funkciju osiguranja zakonitosti odluke u konkretnom predmetu.

Novo uređenje revizije, koje u prvi plan stavlja njezinu javnu funkciju, **na tragu** je, dakle, **pozitivnih komparativnih iskustava**. Vrhovni bi sud u povodu revizije po dopuštenju trebao donositi samo važne odluke s precedentnim učinkom, koje bi u poistovjetivim postupcima nižim sudovima služile kao vodilja.

Šteta je, međutim, što je novo uređenje revizije **nomotehnički nedotjerano, katkad i nejasno**, pa se gdjegdje tek uz interpretativne napore može zaključiti što se zapravo htjelo postići. Isto tako, čini se da **ciljevi reforme** (stručnoj) javnosti **nisu dovoljno jasno prezentirani**. Šteta je i što uz reviziju po dopuštenju i nadalje postoji revizija dopuštena *ex lege* koja je po svojoj funkciji i sadržaju bitno različita od revizije po dopuštenju.

Treba žaliti i što nije provedeno usklađenje odvjetničke tarife kojim bi se uvela posebna, u odnosu na tarifu za sastav revizije umanjena tarifa za sastav prijedloga za dopuštenje revizije kako podnošenje prijedloga za dopuštenje revizije i revizije ne bi za stranke bilo pretjerano financijski tegotno.

Treba uzeti u obzir i to da u moru sudske prakse dostupne preko različitih elektroničkih pretraživača pronaći pravu odluku potrebnu za kvalitetno sastavljen prijedlog za dopuštenje revizije i reviziju češće je splet sretnih okolnosti negoli stvar funkcionalno organiziranih pretraživača sudske prakse. Uspjehu reforme stoga se ne

[52] To bi, smatra se, trebalo značiti da je revizija protiv drugostupanjskog rješenja kojim je postupak o predmetu spora pravomoćno završen dopuštena *ex lege* u onim sporovima u kojima bi i revizija protiv presude bila *ex lege* dopuštena (npr. u statusnom radnom sporu).

treba nadati ako se ne ustroji nova ili poboljša **funkcionalnost postojećih javno dostupnih baza i pretraživača sudske prakse** uz istodobnu obvezu (drugostupanjskih) sudova da svoje odluke u njih unose.

Novim uređenjem revizije **Vrhovnom sudu povjeren** je **alat za osiguranje jedinstvenosti u primjeni prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni**, a na njemu je da iskazano povjerenje u praksi i opravda, ponajviše kreiranjem ujednačenih i primjerenih kriterija za dopuštenost revizije i uvjerljivošću argumenata iz svojih odluka o važnim pravnim pitanjima.

SAMOPROVJERA ZNANJA

Dragan Katić

12. Provjera znanja

1. U predmetu radi naknade štete reviziju je nakon 1. rujna 2019. moguće uvijek podnijeti protiv pravomoćne drugostupanjske presude ako vrijednost pobijanog dijela predmeta spora prelazi iznos od 200.000,00 kn.

    a) pravilno
    b) nepravilno

2. Revizija je od 1. rujna 2019. *ex lege* dopuštena u sporovima

    a) radi naknade neisplaćene plaće
    b) o postojanju ugovora o radu
    c) radi naknade štete zbog objave netočne informacije
    d) u povodu tužbe radi objave ispravka informacije
    e) u povodu tužbe za zaštitu od diskriminacije
    f) radi pobijanja dužnikovih pravnih radnji na štetu vjerovnika
    g) radi iseljenja iz stana koji tuženiku predstavlja jedinu nekretninu.

3. Revizija po dopuštenju podnosi se u roku od 30 dana od dostave drugostupanjske presude.

    a) pravilno
    b) nepravilno

4. Stranke su ovlaštene podnijeti prijedlog za dopuštenje revizije i reviziju protiv drugostupanjskog rješenja kojim je pravomoćno odlučeno o prekidu postupka.

    a) pravilno
    b) nepravilno

5. Stranke su ovlaštene podnijeti prijedlog za dopuštenje revizije zbog pravnog pitanja koje je važno za razvoj prava u sudskoj praksi iako rješenje tog pitanja ne može utjecati na ishod postupka u kojem se ono javilo.

    a) pravilno
    b) nepravilno

6. Revizija iz čl. 382.a ZPP-a može se podnijeti zbog

    a) bitne povrede odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 1. koja je učinjena u prvostupanjskom postupku
    b) pogrešne primjene materijalnog prava
    c) bitne povrede odredaba parničnog postupka koja se odnosi na stvarnu nadležnost
    d) bitne povrede odredaba parničnog postupka koja se odnosi na mjesnu nadležnost.

7. Ako se prijedlog za dopuštenje revizije podnosi zbog različite prakse drugostupanjskih sudova, revizijski će sud po službenoj dužnosti utvrditi o kojim je odlukama drugostupanjskih sudova riječ.

    a) pravilno
    b) nepravilno

8. Prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se izravno revizijskom sudu.

    a) pravilno
    b) nepravilno

9. Prvostupanjski sud ovlašten je odbaciti prijedlog za dopuštenje revizije ako prijedlog ne sadrži određeno naznačeno pravno pitanje.

    a) pravilno
    b) nepravilno

10. Ako je o postavljenom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, u prijedlogu za dopuštenje revizije stranka bi ipak mogla predložiti preispitivanje sudske prakse.

    a) pravilno
    b) nepravilno

11. Vrhovni sud u povodu revizije po dopuštenju ispituje pobijanu presudu samo u vezi s pitanjem zbog kojeg je dopuštena.

    a) pravilno
    b) nepravilno

12. U reviziji iz čl. 382.a ZPP-a dovoljno je da se revident samo pozove na odredbe čl. 354. st. 2. ZPP-a ne obrazlažući koje je to bitne povrede sud učinio i kako.

    a) pravilno
    b) nepravilno

13. Vrhovni sud nije dužan obrazlagati rješenje kojim ne dopušta podnošenje revizije.

    a) pravilno
    b) nepravilno

13. Hipotetski slučajevi

Casus 1.

Prvostupanjski sud je presudom od 15. ožujka 2019. odbio tužbeni zahtjev tužiteljice na utvrđenje prava suvlasništva u dijelu od 8/10 nekretnine označene kao čest. zgr. 908/4 zk. ul. br. 1758 k. o. V., uz zahtjev za uknjižbu tog prava u zemljišne knjige kao i zahtjev tužiteljice za naknadu troškova postupka.

Drugostupanjski sud je presudom od 3. rujna 2019. odbio žalbu tužiteljice i potvrdio prvostupanjsku presudu donesenu u postupku radi utvrđenja prava (su)vlasništva.

Tužiteljica je u roku od 30 dana od dostave drugostupanjske presude podnijela reviziju prvostupanjskom sudu. U sadržaju revizije koju je kao diplomirana pravnica s položenim pravosudnim ispitom umjesto dotadašnjeg odvjetnika kao svog punomoćnika podnijela sama pozivajući se na članak 382. ZPP-a, navedeno je sljedeće:

"Tužiteljica kao podnositeljica ove revizije postavlja pravno pitanje kojim želi ukazati na postupovnopravni problem pravilne primjene odredbe iz čl. 338. ZPP-a, tj. na dužnost da obrazloženja presuda koje donose sudovi u parničnom postupku moraju imati sadržaj propisan tom pravnom normom, u protivnom presude trpe od nedostataka koji onemogućavaju njihovo ispitivanje."

Revidentica tvrdi da je postupanjem sudova u ovom postupku presuđeno na njezinu štetu čime je stavljena u neravnopravan položaj u odnosu na druge stranke u istim ili sličnim postupcima. U odnosu na razloge važnosti postavljenog pitanja revidentica se poziva na presudu Županijskog suda u Zagrebu, prema kojoj se, kada obrazloženje pobijane presude ne sadrži razloge za neko utvrđenje, razlozi presude ne mogu ispitati.

Pitanja

1. Je li podnositeljica revizije ovlaštena podnijeti reviziju?

2. Kako će postupiti revizijski sud ako mu bude podnesena takva revizija?

3. Uzmemo li ipak da je tužiteljičin podnesak sadržajno prijedlog za dopuštenje revizije, sadrži li on određeno naznačeno pravno pitanje?

***Casus 2*.**

Presudom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske od dana 10. rujna 2019. u sporu radi naknade štete zbog povrede prava osobnosti (ugleda) pravne osobe do kojeg je došlo objavom netočne informacije prihvaćena je žalba tužitelja pravne osobe i preinačena odbijajuća prvostupanjska presuda tako da je tuženiku nakladniku pravnoj osobi naloženo platiti tužitelju iznos od 50.000,00 kn sa zateznim kamatama na ime naknade štete zbog povrede prava osobnosti i parnične troškove od 6.900,00 kn. Drugostupanjski sud je odlučio tako uz primjenu odredbe iz čl. 373.a ZPP-a jer je, prema stanju spisa, ocijenio da se parničnim radnjama koje je poduzimao i dokazima koje je predlagao, tuženik nije oslobodio odgovornosti za netočnu i po tužitelja štetnu informaciju.

Tuženik podnosi reviziju zbog postupovnopravnog pitanja koje se svodi na upit o različitom tumačenju članka 354. stavak 2. točka 6. ZPP-a, o kojem da nema dovoljno sigurne i ustaljene prakse. Tvrdi da mu je neosnovanim odbijanjem prijedloga za odgodu pripremnog ročišta za dan 12. prosinca 2017. onemogućeno raspravljanje pred sudom. Navodi da je izvanredni pravni lijek podnio zato što odluka u sporu ovisi o rješenju pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni jer o postavljenom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje, a moglo bi se očekivati da bi u praksi drugostupanjski sudovi mogli o njemu imati različita shvaćanja.

Završno ističe da bi na odnosnom ročištu predložio daljnje dokaze na okolnosti svoje nakladničke neodgovornosti jer je zatražio odgodu prvog pripremnog ročišta zbog pribavljanja novih dokaza, što da sud prvog stupnja, koji je sudio u njegovu korist, nije uvažio.

Pitanja

1. Je li u ovom predmetu revizija dopuštena *ex lege*?

2. Uzmemo li ipak da je revidentov podnesak sadržajno prijedlog za dopuštenje revizije, kako će s njim postupiti revizijski sud?

***Casus 3*.**

Predmet spora je zahtjev na utvrđenje prava vlasništva (suvlasništva) na spornoj nekretnini stečenoj na temelju dosjelosti uz koji je kumuliran i obveznopravni zahtjev na izdavanje tabularne zemljišnoknjižne isprave. Tužba je podnesena 10. rujna 2018.

Presudom donesenom 1. rujna 2019. odbijena je žalba tužiteljice i potvrđena prvostupanjska presuda kojom je odbijen tužbeni zahtjev. Sudovi su ocijenili da posjed tužiteljice nema potrebnu kakvoću jer mu, kako je to utvrđeno u prvostupanjskom postupku, nedostaje poštenje. Osim toga, u razlozima pobijane presude ističe se još i da obveznopravni zahtjev nije osnovan već i stoga što parnične stranke nisu bile u ugovornom odnosu.

Tužiteljica je u prijedlogu za dopuštenje revizije istaknula sljedeća pravna pitanja:

1. Može li posjed nekretnine stečene na temelju naknadno konvalidiranih ugovora imati svojstva zakonitosti, istinitosti i poštenja?

2. Mora li sud pitanje ništetnosti ugovora na koju pazi po službenoj dužnosti riješiti kao prethodno pitanje i kad to nije sastavni dio tužbenog zahtjeva?

U pogledu opravdanja važnosti postavljenih pitanja tužiteljica se pozvala na odluku Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Gž-7777/18 od 10. ožujka 2019. u kojoj je po službenoj dužnosti zauzeto shvaćanje o ništetnosti pravnog posla kojim je kupljena nekretnina.

Pitanje

Sadrži li prijedlog za dopuštenje revizije određeno naznačena pravna pitanja važna za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi?

***Casus 4*.**

Predmet spora je zahtjev tužiteljice za naknadu štete do koje je došlo u prometnoj nezgodi u kojoj je sudjelovao osiguranik tuženika.

Nižestupanjski sudovi djelomično prihvaćaju tužbeni zahtjev utvrđujući da je osiguranik tuženika I. T., upravljajući osobnim vozilom marke Fiat Bravo reg. oznake XX 871-IX, koji se u tom trenutku kretao brzinom većom za 17 km/sat od dopuštene, izgubio kontrolu nad vozilom i prešao na suprotnu stranu ceste te udario u vozilo tužiteljice.

Pritom su izrazili shvaćanje da utvrđivanje odgovornosti za nastalu štetu na vozilu tužiteljice, s obzirom na utvrđene okolnosti, valja ograničiti samo na odnos tužiteljice i osiguranika tuženika, i to zato jer u postupku nije dokazano da bi odnosnu prometnu nezgodu uzrokovalo treće vozilo, odnosno vozač vozila marke VW Lupo.

Drugostupanjska odluka donesena je u rujnu 2019. Tužiteljici je dosuđen iznos od 58,523,18 kn na ime materijalne štete. Tužbeni zahtjev u preostalom dijelu za iznos od 34.000,00 kn je odbijen.

Tuženik podnosi prijedlog za dopuštenje u kojem postavlja sljedeće pitanje: Odgovaraju li dva imatelja motornih vozila u pokretu trećemu imatelju motornog vozila u pokretu za štetu solidarno ili svatko razmjerno svojoj krivnji?

Tvrdi da je pobijana presuda nepodudarna s pravnim shvaćanjima iz više revizijskih odluka i to Rev-58/04 od 4. veljače 2004., Rev-3082/98 od 29. svibnja 2002. i Rev-26/96 od 15. veljače 1996., ali i drugostupanjskim odlukama (...) koje su priložene uz reviziju.

Pitanje

Sadrži li prijedlog za dopuštenje revizije određeno naznačeno pravno pitanje važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi?

***Casus 5*.**

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 527,10 kn, koji se u dijelu od 27,10 kn odnosi na iznos prijevozne karte za relaciju Zagreb Glavni kolodvor – Zabok, a u dijelu od 500,00 kn na dodatak za prijevoznu kartu propisan Tarifom 103 Tarifa za prijevoz putnika u domaćem prijevozu od 1. siječnja 2013., jer je tuženica 2. kolovoza 2013. zatečena u vlaku bez valjane prijevozne karte na toj relaciji.

Nižestupanjski sudovi ocijenili su tužbeni zahtjev djelomično osnovanim za iznos od 27,10 kn, dok su za iznos od 500,00 kn zaključili da je riječ o ugovornoj kazni koja u smislu odredbe čl. 350. st. 3. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, broj 35/05 i 41/08 - dalje: ZOO) nije dopuštena te je u tom dijelu ukinut platni nalog.

U prijedlogu za dopuštenje protiv pobijane presude donesene 12. rujna 2019. postavljeno je sljedeće pitanje:

Je li odredbom točke 3.4. stavak 1. Tarife za prijevoz putnika u domaćem prijevozu od 1. siječnja 2013 (dalje: Tarifa 103) faktički propisana ugovorna kazna za novčanu obvezu u smislu odredbe čl. 350. st. 1. i 3. ZOO-a?

Obrazlažući razloge važnosti pravnog pitanja revident se poziva na odluke Ž. s. u V. G., Gž-164/14. i Ž. s. u Var., Gž-2434/12 u kojima je zauzeto drugačije shvaćanje – da se dodatak iz točke 3.4. Tarife 103 ne može smatrati ugovornom kaznom nego zakonom određenom naknadom.

Revident se poziva i na odredbu čl. 4. Uredbe (EZ) br. 1371/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o pravima i obvezama putnika u željezničkom prometu u vezi s čl. 9. Jedinstvenih pravila za ugovor o međunarodnom željezničkom prijevozu putnika (CIV) Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu (COTIF) od 9. svibnja 1980., izmijenjene Protokolom o izmjenama Konvencije o međunarodnom željezničkom prijevozu od 3. lipnja 1999. (Protokol 1999.). prema kojem je Općim prijevoznim uvjetima moguće predvidjeti da putnik koji ne pokaže valjanu prijevoznu ispravu uz prijevoznu cijenu mora platiti i dodatak.

Pitanja

1. Sadrži li prijedlog za dopuštenje revizije određeno naznačeno pravno pitanje važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava u sudskoj praksi?

2. Kako će s takvim prijedlogom postupiti revizijski sud?

3. U kojem dijelu u povodu revizije iz članka 382. ZPP-a revizijski sud ispituje pobijanu presudu?

4. Što ako revizija ne bude podnesena zbog pravnog pitanja zbog kojeg je dopuštena?

14. Literatura

Bobek, M., Quantity or Quality? Reassessing the Role of Supreme Jurisdictions in Central Europe, *The American Journal of Comparative Law*, *vol*. 57, br. 33, 2009., str. 33–65.

Bratković, M., *De expensis non curat praetor supremus?* u: Šago, D. *et al*. (ur.) *Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2017., str. 427–448.

Bratković, M., Reforma revizije u parničnom postupku, *Hrvatska pravna revija*, *vol*. 17, br. 2, 2017., str. 79–93.

Bratković, M., Revizija po dopuštenju: hrvatske dvojbe i slovenska iskustva, u: Rijavec, V. *et al*. (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2016., str. 319–351.

Bratković, M., *Revizija po dopuštenju*, doktorski rad obranjen na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 2018.

Bratković, M. Što je važno pravno pitanje u reviziji? *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, *vol*. 68, br. 5-6, 2018. str. 853–880.

Galič, A., A Civil Law Perspective on the Supreme Court and Its Functions, izvješće na konferenciji *The functions of the Supreme Court – issues of process and administration of justice* održanoj u Varšavi od 11. do 13. lipnja 2014., dostupno na: http://colloquium2014.uw.edu.pl/wpcontent/uploads/sites/21/2014/01/Ales-Galic.pdf.

Galič, A., Ali mora biti sklep Vrhovnega sodišča o nedopustitvi revizije obrazložen, *Podjetje in delo*, *vol*. 41, br. 6-7, 2015., str. 950–969.

Galič, A., Reshaping the Role of Supreme Courts in the Countries of the former Yugoslavia, u: Uzelac, A.; van Rhee, C. H. (ur.), *Nobody's Perfect. Comparative Essays on Appeals and other Means of Recourse against Judicial Decisions in Civil Matters*, Intersentia, 2014., str. 291–317.

Galič, A., Za reformo revizije v pravdnem postopku, *Pravna praksa*, 2007., br. 43, str. 1–11. U radu citirani brojevi stranica odnose se na numeraciju u slovenskoj bazi podataka IUS-INFO.

Izvješće predsjednika Vrhovnog suda o stanju sudbene vlasti za 2017. godinu, dostupno na: http://www.vsrh.hr/CustomPages/Static/HRV/Files/2018dok/izvjesce_predsjednikaVSRH_o_stanju_sudbene_vlasti_2017.pdf.

Jolowicz, J. A., The Role of the Supreme Courts at the National and International Level, u: Yessiou-Faltsi, P. (ur.), *The Role of the Supreme Courts at the National and International Level. Reports for the Thessaloniki International Colloquium*, 21-25 May 1997, Sakkoulas Publications, 1998., str. 37–63.

Katić, D., Zašto (opet) nove izmjene Zakona o parničnom postupku, u: Rijavec, V. *et al.* (ur.), *Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2016., str. 143–170.

Orehar-Ivanc, M., Institut dopuščene revizije po ZPP-D, *Pravna praksa*, br. 28, 2009., str. 4–7. U radu citirani brojevi stranica odnose se na numeraciju u slovenskoj bazi podataka IUS-INFO.